

Status på sundhedsfremmende indsatser 2023

Dette statusnotat giver en indsigt i udviklingen i de sundhedsfremmende indsatser i Center for Voksne og Velfærd. Det dækker over forløbsprogrammerne under Sundhedslovens §119, der indebærer forløb til borgere med kroniske sygdomme såsom KOL, diabetes, prædiabetes samt kræft. Udover de kroniske sygdomme indebærer det indsatser som ernæringsterapi til underernærede borgere og rygestopforløb.

Forløbsprogrammerne

Formål

Sundhedsstyrelsen definerede i 2008 kommunale forløbsprogrammer for kronisk syge. Formålet med forløbsprogrammerne er tidlig opsporing, forebyggelse og behandling af kronisk sygdom.

Ishøj Kommune har jf. Sundhedslovens § 119 ansvaret for at etablere forebyggende tilbud til borgerne, skabe rammer for en sund levevis, sikre optimal individuel behandling samt varetage en ensartet kvalitet af forløbsprogrammerne.

Indsatser i Ishøj

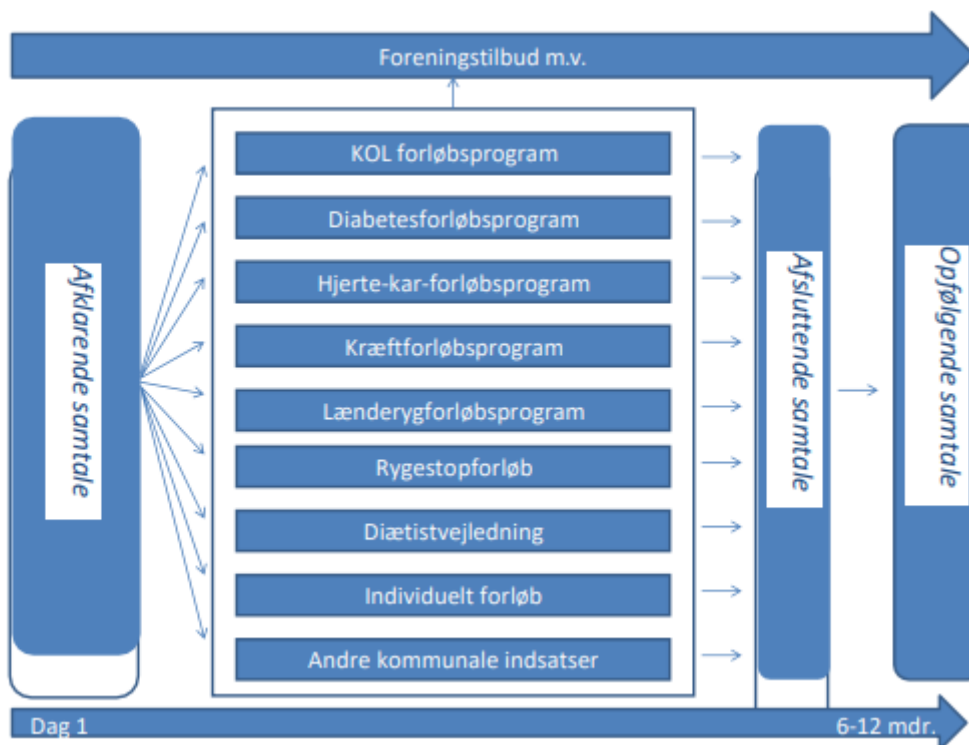
Ishøj Kommune tilbyder forløbsprogrammer indenfor lænderyg, KOL, diabetes, cancer og hjertesygdomme.

Ishøj Kommune samarbejder med Albertslund Kommune om forløb for borgere med hjertesygdomme. Forløbsprogrammet for lænderyg sygdomme varetages udelukkende af terapeuter i genoptræningen. Disse er derfor ikke en del af vores statistik for forløbsprogrammerne. De resterende forløb varetages af Ishøj Kommunes to sundhedskonsulenter samt terapeuter fra Genoptræningen i afdelingen Forebyggelse og Rehabilitering. Den ene sundhedskonsulent varetager også ernæringsterapien i kommunen.

Forløbsprogrammernes indhold

Nedenstående figur viser borgerens vej gennem et forløb hos sundhedskonsulenterne i Center for Voksne og Velfærd.

Når sundhedskonsulenterne modtager en henvisning, ringes borgeren op indenfor 10 hverdage, og der aftales dato for den afklarende samtale. Forløbsprogrammerne er tilrettelagt forskelligt alt efter henvisningsdiagnose.

Borgernes forløb bliver planlagt ud fra borgerens individuelle behov. Formålet med forløbet er at understøtte borgerens muligheder for at leve det bedst mulige liv med sin sygdom. Borgeren vil få indsigt i sygdommen og præsenteres for redskaber til hvad vedkommende selv kan gøre for at påvirke sin livskvalitet i positiv retning.

Efter endt forløb bliver borgeren tilbudt en afsluttende samtale. To til tre måneder efter den afsluttende samtale tilbydes en telefonisk opfølgende samtale.

Mange borgere har glæde af at deltage på holdundervisning, hvor de møder andre, der lever med lignende udfordringer i forhold til kroniske sygdom. Enkelte borgere har større glæde og effekt af individuelle samtaler med en sundhedskonsulent. Der kan være forskellige årsager til, at borgerne ikke har mulighed for at benytte sig af holdundervisningen, fx psykiske udfordringer eller sprogbarrierer. Til sidstnævnte ydes tolkebistand.

Udover forløbsprogrammerne rettet mod kroniske sygdomme tilbyder sundhedskonsulenterne også forløb for borgere med prædiabetes. Formålet er at forebygge eller udsætte, at borgerne udvikler type-2 diabetes. Prædiabetes defineres som borgere med forhøjet langtidsblodsukker (Videncenter for diabetes, 2022). For at borgerne med prædiabetes kan komme i et forløb hos sundhedskonsulenterne er der en række krav i forhold til målingen af langtidsblodsukker samt risikofaktorer. I forløbet er der fokus på sund livsstil med diabetesvenlig kost, fysisk aktivitet samt rygestop. Dette skyldes, at disse forhold spiller en vigtig rolle i forhold til at udviklingen af type-2 diabetes.

Ernæringsterapi

Behovet for ernæring ændres livet igennem. I takt med at alderen stiger, mister man en del af sin muskelmasse og appetitten kan svigte. Derfor er det vigtigt, at borgerne er fysisk aktive og får dækket deres behov for ernæring. Derved bevarer borgerne deres muskelmasse og evnen til at klare de daglige gøremål.

Borgere, der kan tilbydes ernæringsterapi er:

- Borgere over 18 år
- Borgere med et utilsigtet vægttab
- Borgere med ønske om vægtvedligeholdelse i forbindelse med sygdom
- Småtspisende borgere
- Borgere i rehabilitering og genoptræning (fx efter sygdom og/eller operation)

Borgere, der henvises til kommunens ernæringsterapi tilbydes individuelle forløb. For nogle borgere foregår vejledningen ved fremmøde, andre får besøg i hjemmet, mens nogle ønsker at modtage vejledningen telefonisk. I samrådet med borgeren vurderes, hvor mange vejledninger borgeren har behov for.

Den ene af sundhedskonsulenterne i Ishøj Kommune varetager kommunens tilbud for ernæringsterapi. Borgerne henvises via hospital, egen læge eller andre steder i kommunen. Derudover har borgerne mulighed for selv at henvende sig til sundhedskonsulenten.

Rygestop

Sundhedskonsulenterne afholder cirka fire rygestophold årligt for borgere over 18 år. Der leveres rygestop både individuelt og ved gruppeforløb. Borgere som ikke har mulighed for at deltage på hold, fx grundet psykiske udfordringer eller sprogbarriere, kan tilbydes et individuelt forløb.

Ishøj Kommune indgår i et samarbejde med andre Vestegnskommuner omkring indsatsen "Klar Livet

- uden røg og rusmidler". Borgere fra samarbejdskommunerne kan deltage på rygstopforløb i de andre kommuner. Der undervises efter konceptet "røgfrit liv", som er udarbejdet på baggrund af Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsstyrelsens anbefalinger. Der samarbejdes desuden med Stoplinjen. Borgerne tilbydes økonomisk støtte til køb af nikotinsubstitution.

Udvikling i antallet af henvendelser

Det kræver en henvisning at deltage på forløbsprogrammerne. Sundhedskonsulenterne modtager henvendelser fra flere forskellige instanser. Borgere har også mulighed for selv at henvende sig. Selvhenvendelser kan f.eks. være borgere, der enten har set annonce for et forløbsprogram i Sydvestkysten, på et postkort eller har hørt det omtalt i omgangskredsen. Hvis en borger ikke henvises fra praktiserende læge eller hospitalet, hjælper sundhedskonsulenterne borgeren med at rekvirere henvisning fra den praktiserende læge. Henvisninger kan, udover praktiserende læge og sygehus, komme fra fx hjemmeplejen, genoptræningscenteret, jobcenteret, hjemmevejledere mm.

Forløbsprogrammerne har over de sidste år været under stor udvikling. Der er kommet et større fokus på forløbsprogrammerne fra læger og hospitaler. I den forbindelse er der kommet flere henvisninger til de forskellige forløb. Udviklingen i antallet af henvendelser kan ses i nedenstående tabel, hvor det ses at der har været en stigning i antal henvendelser siden 2019. Der har været en stigning i antallet af henvendelser på 21,2 % fra 2022 til 2023.

Udvikling i antal henvendelser:

Årstal	2019	2020	2021	2022	2023
Antal henvendelser	158	165	187	293	355

I nedenstående figur ses antallet af forløb indenfor sundhedsfremme og forebyggelse i 2023:

Enhed	Diagnosegruppe	2023 Total antal forløb	Procent
Sundhedsfremme og forebyggelse	Forløbsprogram - Diabetes	83	27%
	Forløbsprogram - Hjerte	17	6%
	Forløbsprogram - KOL	26	8%
	Forløbsprogram - Kræft	65	21%
	Forløbsprogram – Prædiabetes	12	4%
	Forløbsprogram – Øvrige	26	8%
	Forløbsprogrammer i alt	229	74%
	Ernæringsterapi	36	12%
Rygestop	42	14%	
Total		307	100%

I 2023 blev henvisningerne delt op på diagnoser og det fremgår, at det primært er diabetes- og kræftborgere, der bliver henvist til forløbsprogrammerne. Der er modtaget 355 henvisninger i 2023, og i alt er 307 borger opstartet et forløb. Der kan være flere årsager til, at borger ikke opstartet et forløb efter henvisning som f.eks. fejlhenvisning, forværring af sygdom eller manglende interesse.

Henvisninger uden tilbud

Sundhedskonsulenterne modtager også henvisninger til blandt andet mindfulness, overvægt og stress. Ishøj Kommune tilbyder ikke forløb indenfor disse områder. Sundhedskonsulenterne guider borgerne videre til den hjælp, de har behov for eller kontakter egen læge for formidling af, hvad forløbsprogrammerne på kronikerområdet indeholder og tilbyder i Ishøj Kommune.

Henvisninger til ernæringsterapi

Henvisninger til ernæringsterapi kommer fra egen læge, hospital, jobcenter, kommunens forebyggelseskoordinatorer, plejecentre og hjemmepleje. Henvisninger fra den kommunale genoptræning modtages ofte i forbindelse med, at borgeren er for svag til at kunne gennemføre genoptræning. Plejecentre og hjemmepleje har også mulighed for at rekvirere diætistvejledning gennem kommunens indkøbs- og samarbejdsaftaler på ernæringsprodukter.

Størstedelen af henvisningerne til ernæringsterapi er fra borgere over 65 år og ofte med geriatriske problemstillinger som f.eks. er efter frakturer, blodpropper i hjernen eller synkeproblemer. Det kan også være borgere der lider af kroniske sygdomme som f.eks. KOL og kræft.

Udviklingen i antal henvendelser til ernæringsterapi:

Årstal	2019	2020	2021	2022	2023
Antal henvendelser	31	44	32	35	36

Erfaringer og perspektivering

Sundhedsindsatser i Brohuset

Det har styrket samarbejdet og det har haft en positiv effekt på borgernes forløb, at sundhedskonsulenterne er placeret fysisk sammen med genoptræning og forebyggelseskoordinatorerne i Brohuset. Det giver bedre mulighed for tværfagligt samarbejde, og det skaber mere sammenhængende forløb for borgerne.

Sundhedskonsulenterne og genoptræningen har fastlagte teammøder, hvor borgernes forløb gennemgås og tilrettelægges med udgangspunkt i borgernes ønsker og behov. Der er blandt andet blevet etableret mulighed for vejledning samt vejning i forbindelse med nogle borgeres fysiske træning.

Den fælles fysiske placering har ligeledes haft en positiv effekt på det tværfaglige samarbejde mellem ernæringsvejleder og ergoterapeuterne. Der er kommet fokus på en fælles tværfaglig indsats til borgerne vedrørende synkevurdering, vurdering af kostformer samt ernæringsterapi. Det har givet en mulighed for en mere målrettet indsats til den enkelte borger.

Derudover er frivilligområdet blevet en del af holdundervisning på forløbsprogrammerne, for at orientere borgerne om mulighederne i civilsamfundet efter forløbet

Borgernes sundhedskompetencer

Borgerne har forskellige sundhedskompetencer og derfor forskellige forudsætninger for at forstå og handle på sundhedsinformationer. En forudsætning for at øge borgerens sundhedskompetence, er at borgeren kan forstå og anvende den viden som opnås i dialog med sundhedskonsulenterne (Folketinget, 2018). Der kan være et potentiale i at udvikle den måde forløbsprogrammerne afholdes på, så sundhedskonsulenterne i højere grad kan tilpasse indsatsen i forhold til mængden af krav og fleksibilitet samt indsatsens omfang og varighed.

I forlængelse heraf viser en rapport, at følelsen af socialt tilhørsforhold og evne til at etablere relationer, er en beskyttende faktor for den mentale sundhed (Sundhedsstyrelsen, 2018). Det vurderes deraf, at det kan have betydning for de deltagere, som fx har psykiske udfordringer eller sprogbarrierer, at de ikke har mulighed for at møde andre borgere i samme situation og gøre noget meningsfuldt sammen.

Forebyggelse

I det daglige arbejde møder sundhedskonsulenterne primært borgerne når de har fået en kronisk sygdom. Ifølge Sundhedsstyrelsens anbefalinger for forebyggelsestilbud anbefales indsatser til borgere, der lever risikofyldt og kan blive syge på sigt. En hensigtsmæssig sundhedsadfærd kan mindske risikoen for kroniske sygdomme. Det er derfor relevant, at sundhedskonsulenterne møder borgerne tidligere med henblik på en øget sundhedsformidling.

Udover prædiabetes og rygestop har Ishøj kommune ikke et tilbud til denne borgergruppe.

Overvægt

Som tidligere beskrevet modtager sundhedskonsulenterne henvisninger til forløb til borgere med overvægt, hvor kommunen, foruden prædiabetes, ikke har et tilbud på nuværende tidspunkt. Sundhedsstyrelsen udgav i 2021 nye anbefalinger for tilbud til børn og voksne med svær overvægt. Anbefalingerne er målrettet kommuner, der ønsker at kvalificere deres indsats på området. I sundhedsprofilen fra 2021 beskrives, at 35% af Ishøjs befolkning er moderat overvægtige, mens 25 % er svært overvægtige, og tallet er stødt stigende (Sundhedsstyrelsen, 2021). Svær overvægt udgør en risiko for borgerens fysiske helbred, men kan også have stor

betydning for den mentale sundhed, livskvalitet og trivsel. Derudover er det erfaringen fra deltagelse på rehabiliteringsmøder i regi af jobcenteret, at der er et behov for sådanne tilbud.

Implementering af K-PRO

K-PRO (Kommunal - Patient Rapporterede Oplevelser) er nu blevet implementeret i Ishøj Kommune og er en del af diabetesforløbsprogrammet. Fremadrettet forventes det at K-PRO, skal anvendes på flere områder, blandt andet indenfor KOL, kræft og hjertesygdomme. K-PRO er et spørgeskema, der anvendes til sundhedssamtaler ved forskellige sygdomme. Dette giver fagpersonen et overblik over, hvad borgeren har behov for at tale om og kan være et redskab til at dokumentere effekten af indsatserne med udgangspunkt i den enkelte borger.

Ernæringsterapi

Der er behov for en ernæringsfaglig indsats til de svageste borgere i Ishøj Kommune. På nuværende tidspunkt håndteres de indkomne henvisninger, men der foretages ikke opsporingsarbejde. Der er et stort potentiale i at øge samarbejdet mellem faggrupper f.eks. hjemmepleje og hjemmesygepleje samt plejecentrene i forhold til identificering af borgere i ernæringsmæssig risiko. Underernæring og uplanlagt vægttab kan have mange årsager. En rapport viser, at underernæring og uplanlagt vægttab har store konsekvenser, både sundheds- og samfundsmæssigt (Sundhedsstyrelsen, 2021). En anden rapport fra Sundhedsstyrelsen beskriver, at de sundhedsmæssige konsekvenser blandt andet kan medføre et øget behov for hjælp til dagligdagsopgaver, en øget sygelighed samt øget dødelighed. De samfundsmæssige konsekvenser kan være flere sygehusophold, flere lægebesøg samt længere indlæggelsestider (Sundhedsstyrelsen, 2017). Der er på baggrund af ovenstående en bekymring for borgernes helbred, trivsel og behov for hjælp, hvis de ikke får den korrekte og rettidige hjælp til deres ernæringsstatus. En forebyggende indsats kan udskyde eller reducere disse udfordringer.

Kilder:

- Sundhedsstyrelsen, 2021, *"Livsstilsintervention ved svær overvægt. Anbefalinger for tilbud til børn og voksne"*
- Sundhedsstyrelsen, 2018, *"Forebyggelsespakke Mental Sundhed"*
- Sundhedsstyrelsen, 2018, *"forløbsprogram for rehabilitering og palliation i forbindelse med kræft"*
- Videnscenter for Diabetes, 2022, https://videnscenterfordiabetes.dk/viden-om-diabetes/type-2-diabetes/hvad-er-type-2-diabetes/praediabetes?utm_campaign=googleads&utm_medium=ad&utm_source=google
- Folketinget, 2018 *"Social, indenrigs- og børneudvalget 2017-2018"*. SOU Alm. Del Bilag 209.
- *Tværfaglige ernæringsindsatser for underernærede ældre eller ældre med uplanlagt vægttab*, Sundhedsstyrelsen, 2021.
- *Oplæg om ernæringsindsatser for den ældre medicinske patient*, Sundhedsstyrelsen, 2017